

KASTAMONU

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Nisan 2023

TGA
TÜRKİYE TURİZM
TANITIM VE GELİŞTİRME
AJANSI

KASTAMONU

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

25 NİSAN 2023

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Bilgehan Gülcan

Prof. Dr. Alptekin Sökmen

Doç. Dr. Halil Burak Sakal

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Evrim Arıcı

Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi katkılarıyla hazırlanmıştır.

Kapadokya Üniversitesi

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

İÇERİK

1. GİRİŞ	1
2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler	2
3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler	2
4. Kastamonu İli Turizm Analizi	3
4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi	3
4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi	4
4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi	4
4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi	5
4.5. İlin Turizm Türleri Analizi	6
5. Destinasyon Risk Analizi	6
6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma	7
7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme	8
8. Gastronomide Marka Kent Yaratma	9
9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma	10
10. Tematik Rotalar Geliştirme	11
11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma	12
12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma	12
13. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme	13
14. Kentte Gece Hayatını Canlandırma	13
15. Kanyonları Uluslararası Markalaştırma	14
16. Kış Turizmini Geliştirme	15
17. İl Çapında Turizm Farkındalığını Artırma	16
18. Türkiye'nin En Güçlü Karavan Merkezi Olma	17
19. Daday Destinasyonunu Örnek Biçimde Yeniden Konumlama	18
20. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme	20

1. GİRİŞ

Kastamonu özellikle dağlar, kanyonlar, yaylalar ve sahillerinden oluşan doğal kaynakları başta olmak üzere, kimisi miras niteliğinde somut ve somut olmayan kültürel zenginliğe sahiptir. İlde özellikle doğal kaynaklara yönelik geliştirme alanı, oldukça güçlü bir görünüm arz etmektedir.

Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası, ilin özellikle doğal kaynak potansiyeli başta olmak üzere, diğer potansiyel kaynaklarını da hesaba katarak ekoturizm, kültür, gastronomi, macera ve yayla turizmi gibi turizm türlerinde, Türkiye turizmde marka değeri yaratma potansiyeli yüksek illerden biri olan Kastamonu'ya yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşım ile hazırlanmıştır. Yol Haritası, Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimlerini dikkate alınarak güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle uyumlu biçimde hazırlanmış ve Kastamonu'nun turizmdeki geleceğini inşa edecek yapı taşları niteliğindeki başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Kastamonu, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2022 yılında 271,8 bin yerli, 3,6 bin yabancı olmak üzere toplam 275,4 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ilde ortalama geceleme 1,61 ve toplam ortalama doluluk oranı da yüzde 26,55 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu veriler, ilin potansiyeli ile göz önüne alındığında Kastamonu'nun Türkiye turizmde katkısının yeterli olmadığını göstermektedir.

Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası kapsamında ilin 2028 yılı turist sayısı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 6,3 bin kişi ve yerli turist için 457,1 bin kişi olmak üzere toplam 463,4 bin kişi; turizm geliri hedefi ise yabancı turist için yaklaşık 1,5 milyon ve yerli turist için 87,3 milyon olmak üzere toplam 88,8 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmesi için yapılması gereken başlıca faaliyetler ve stratejik amaçlar ile buna yönelik politika önerileri, ilin mevcut arz kaynaklarına göre hazırlanmış *Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda ortaya konmuştur.

Bir destinasyonun turistik cazibesini koruyarak turizm gelirlerini sürdürebilmesi ve artırabilmesi, turizm ürününü sunmadaki rekabetçi güce bağlıdır. Kısa bir zaman öncesine kadar gelen ziyaretçi sayısı, gelir, yatak kapasitesi, lüks otellerin sayısı gibi nicel verilere göre ölçülen turizmdeki rekabet gücü, özellikle Covid-19 salgınının da etkisi ile günümüzde yerine konamayacak doğal, beşerî ve kültürel kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve risklere karşı dayanıklılığı ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, *Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası* kapsamındaki tüm başlıklarda, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları ilke ve yaklaşım olarak benimsenmiş, ayrıca “Sürdürülebilirlik Çabalarını Artırma” başlığıyla konu özel ve müstakil olarak da ele alınmıştır.

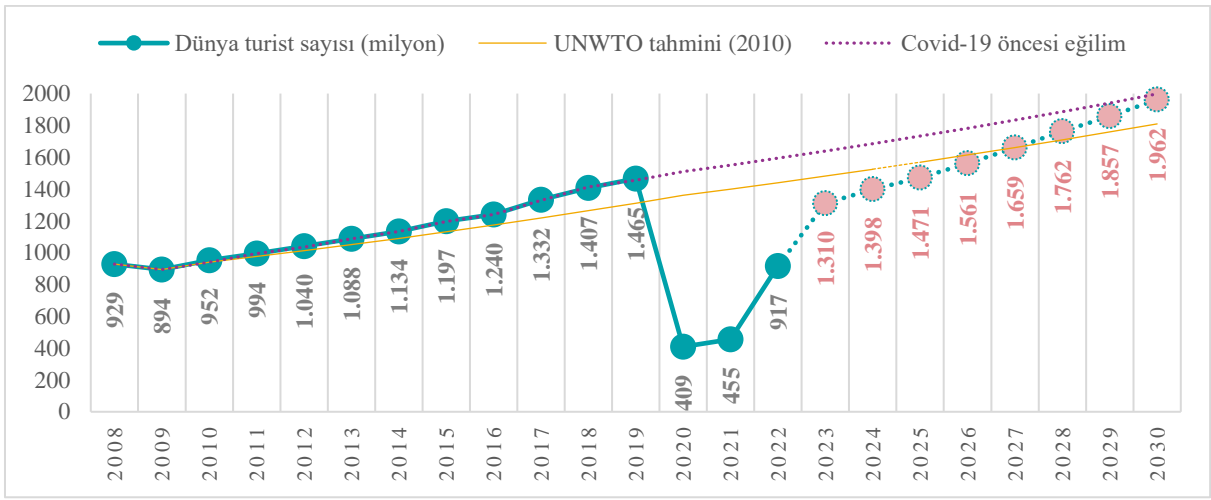
Yol Haritası hazırlık sürecinde Kastamonu İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları ile 4 Nisan 2023 tarihinde çevrim içi arama konferansı gerçekleştirilmiş ve ile özel, öncelikli geliştirme başlıkları ortaya çıkarılmıştır. Ek olarak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün dağıttığı ve önceden hazırlanmış İl Politika Tespit Anketi ve İl Risk Analiz Anketi olmak üzere iki adet anket formu da il paydaşlarına elektronik ortamda iletilmiş ve sonuçları analiz edilerek metne eklenmiştir.

Bu kapsamda *Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, ilin destinasyon yönetim sorumluluğunu üstlenen Kastamonu Tanıtım ve Geliştirme Kurulu için sürdürülebilir ve gelir etkisi yüksek turizm gelişimi kapsamında oluşturulan başlıklarla bir rehber niteliği taşımaktadır.

2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler

2019 yılında dünya genelinde turist sayısı, 1,47 milyar kişi ve 1,49 trilyon ABD doları ile rekor düzeye ulaşmıştır. Ancak 2020-2021 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını, turizm faaliyetlerini dünya çapında durma noktasına getirmiştir. Avrupa ve Amerika'nın 2023 yılında yaşaması beklenen resesyona da dikkate alındığında, salgın sonrası dönemde küresel turizm hacminin 2019 yılı seviyelerine dönmemesinin ancak 2025 yılını bulması beklenmektedir (Şekil 2.1.).

Ocak 2023 tarihli uluslararası istatistikler, 2022 yılında uluslararası turizm faaliyetlerine toplam 917 milyon kişinin katıldığını, aynı yıldaki uluslararası turizm gelirlerinin ise 917,5 milyar ABD dolarına ulaştığını göstermektedir. Buna göre, 2022 yılında uluslararası turist sayısında bir önceki yıla göre yüzde 101,5 artış gerçekleşirken, Avrupa kıtasının uluslararası turizmdeki toplam pazar payı yüzde 63,78; Türkiye'nin uluslararası turist sayısından aldığı pay yüzde 5,6 ve uluslararası turizm gelirinden aldığı pay ise yüzde 5 olarak gerçekleşmiştir.

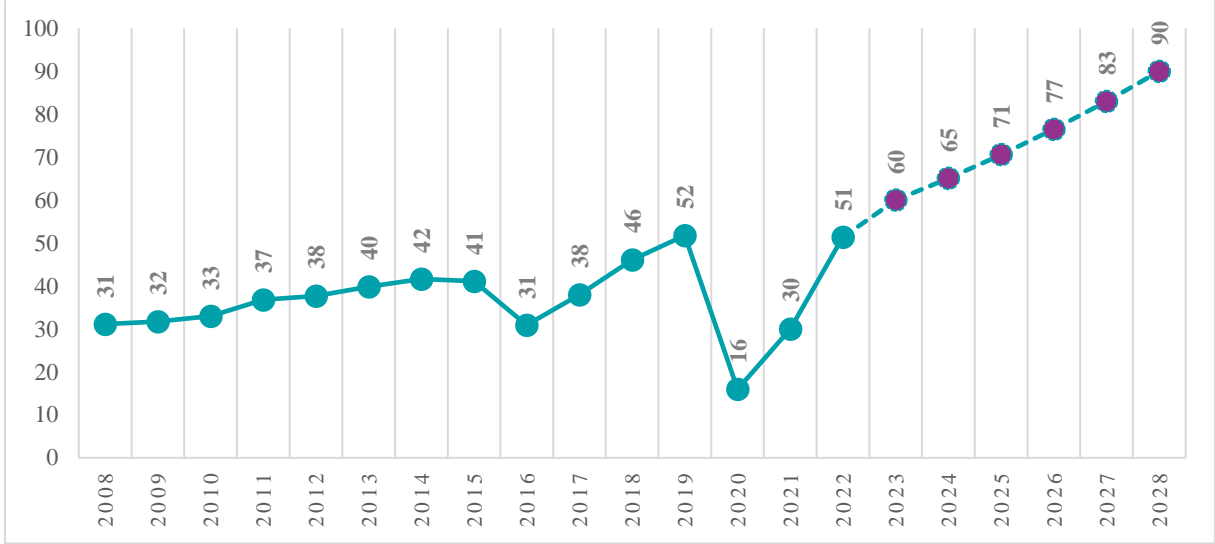
Şekil 2.1. Küresel turist sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve tahminler

Kaynak: UNWTO World Tourism Barometer Ocak 2023 ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

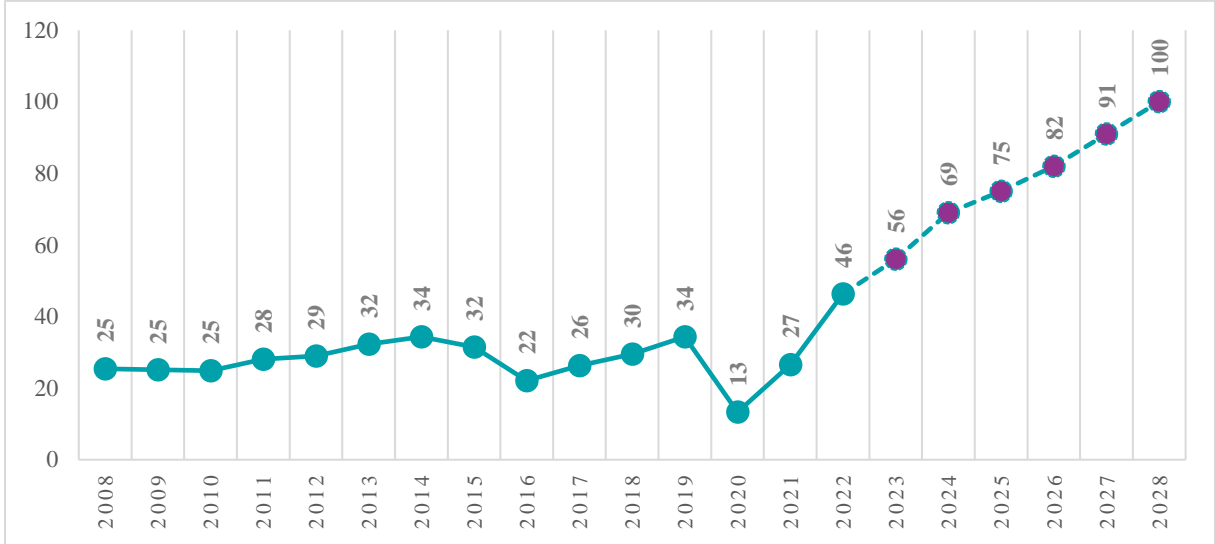
3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler

Akdeniz Havzası'nda bulunması nedeniyle önemli bir küresel turizm ülkesi olan Türkiye'de, turizm sektörünün gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı, uzun yıllar ortalamasına göre yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Uluslararası ziyaretçi sayısında rekor seviyeye ulaşılan 2019 yılında Türkiye 51,2 milyon turisti ağırlamış, aynı yılda turizmden yaklaşık 34 milyar ABD doları gelir elde etmiştir (Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'nin turizm sektörü de Covid-19 salgınından olumsuz etkilenmiştir. Türkiye, küresel kapanma ve seyahat sınırlamalarının da etkisiyle 2020-2021 yıllarında 16 milyon turisti ağırlamıştır. Salgın sonrası toparlanma döneminde TGA tarafından yapılan etkili tanıtım, Güvenli Turizm Sertifikası uygulaması ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, bir "V" çıkışı yakalayarak hızla toparlanmış ve 2019 yılındaki rekor düzeydeki turist sayısına 2022 yılı sonu itibarıyla ulaşmıştır. 2022 yılındaki turizm gelirlerinde ise Türkiye, 2019 yılını geride bırakarak turizmden toplam 46 milyar ABD doları gelir elde etmiş ve bu gelir seviyesi ile tüm zamanların rekorunu kırmıştır.

Şekil 3.1. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve hedefler
Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

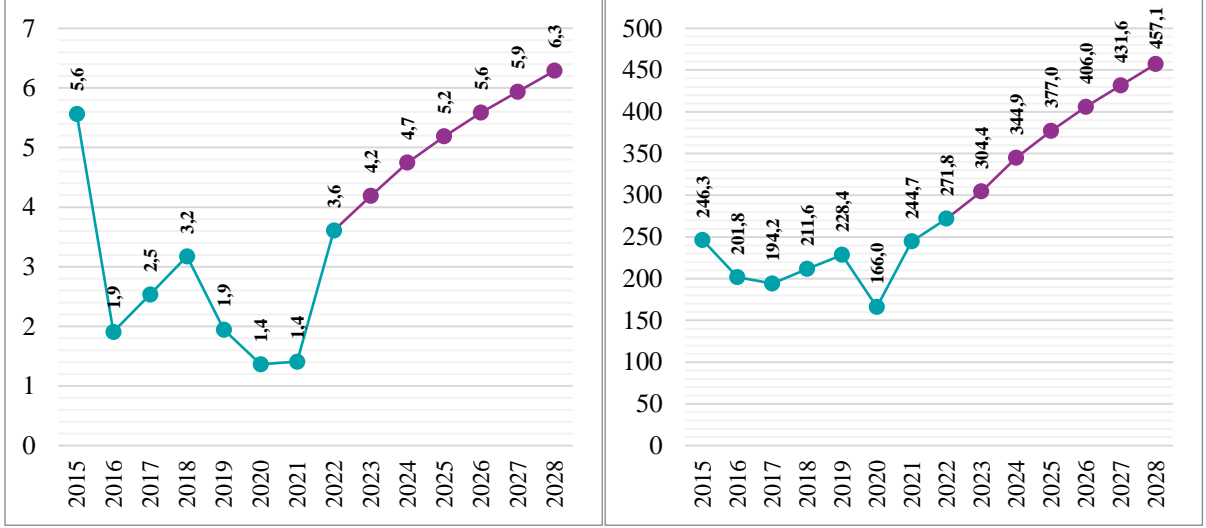
Şekil 3.2. Türkiye'nin turizm geliri (milyar ABD doları): gerçekleştirmeler ve hedefler
Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

Uyguladığı turizm stratejisi ve yenilikçi politikalar ile yakaladığı büyüme ivmesini devam ettirmeyi amaçlayan Türkiye, 2028 yılında toplam 90 milyon turisti ağırlamayı (Şekil 3.1.) ve turizmden toplam 100 milyar ABD doları gelir elde etmeyi (Şekil 3.2.) hedeflemektedir.

4. Kastamonu İli Turizm Analizi

4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2022 yılında Kastamonu; 271,8 bin yerli ve 3,6 bin yabancı olmak üzere toplam 275,4 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,61 olarak gerçekleşirken, toplam doluluk oranı ise yüzde 26,55 olarak hesaplanmıştır. İlin 2028 yılı hedefi, yabancı turist için 6,3 bin kişi ve yerli turist için 457,1 bin kişi olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.1.1.).

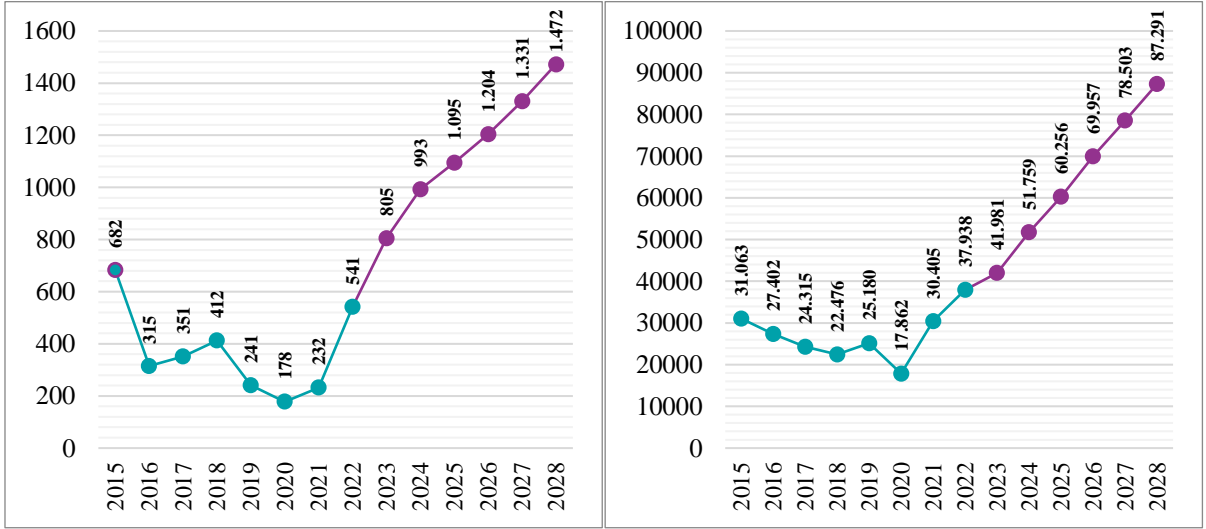

Şekil 4.1.1. Kastamonu'nun ağırladığı yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayısı ve tahminler (bin kişi)
Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan turizm istatistikleri temel alınarak yapılan hesaplamalar, Kastamonu'nun 2022 yılında yerli turistlerden 37,94 milyon, yabancı turistlerden 541 bin ABD doları gelir elde ederek turizmden bir yıl içinde toplam 38,48 milyon ABD doları gelir elde ettiğini göstermektedir (Şekil 4.2.1.).

Kastamonu, Türkiye'nin 2028 yılı hedefleri ile uyumlu olacak şekilde 2028 yılı itibarıyla ağırladığı yabancı turist sayısını 6,3 bin kişiye, yerli turist sayısını ise 457,1 bin kişiye ulaştırma potansiyeline sahiptir. Turizm gelirlerinde ise Kastamonu, 2028 itibarıyla yabancı turistlerden 1,48 milyon, yerli turistlerden ise 87,3 milyon ABD doları gelir elde etme potansiyeline sahiptir (Şekil 4.2.1.).

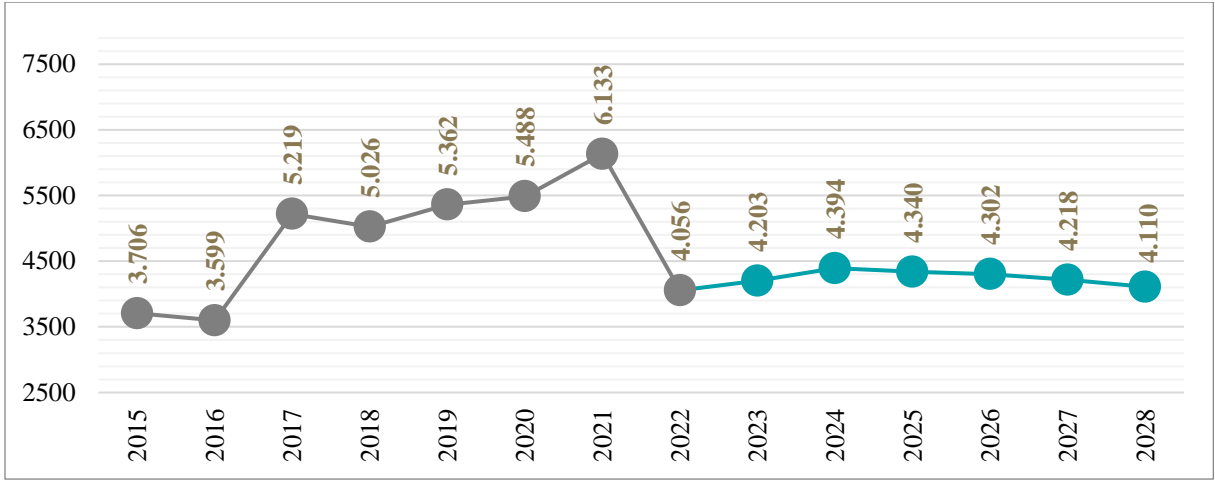

Şekil 4.2.1. Kastamonu'nun yabancı (sol) ve yerli (sağ) turistlerden turizm geliri ve tahminler (bin ABD doları)
Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi

Kastamonu'da 2022 yılının Aralık ayı itibarıyla toplam 102 konaklama tesisi bulunmaktadır. Konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi ise 4.056'dır. Tesis doluluk oranı yüzde 26,6 ve

ortalama geceleme 1,61'dir. Kastamonu'nun 2028 yılı hedeflerine ulaşabilmesi için yatak kapasitesinde yaklaşık yüzde 1,33 bir artış kaydetmesi gerekmektedir (Şekil 4.3.1.).

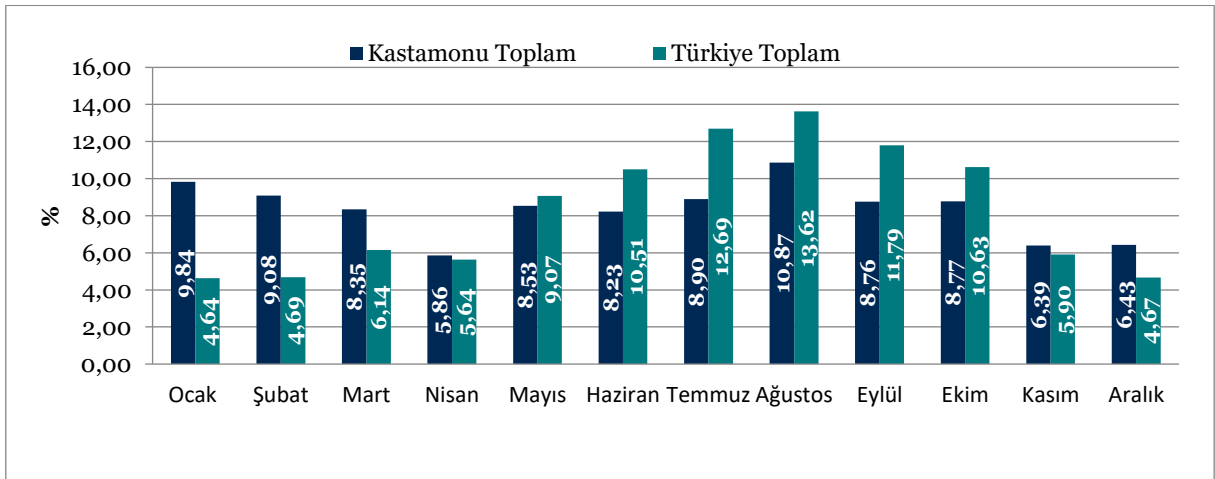

Şekil 4.3.1. Kastamonu'nun yatak kapasitesi ve tahminler (bin yatak)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi

Şekil 4.4.1.'de görüldüğü üzere Kastamonu ilinde konaklayan kişi sayısı beklenenin aksine yaz aylarında değil, yazın sonlarından başlayarak Ağustos, Eylül, Ekim ile Ocak ve Şubat aylarında artış göstermektedir. Kış sporları ve doğa turizmi tutkunlarının bu dönemlerde ili ziyaret etmeleri belirleyici faktör olarak göz önünde bulundurulabilir. Kış (Ocak-Şubat) aylarında Kastamonu'da konaklayan kişi sayısında artış gözlenirken, Türkiye genelinde ise Haziran-Ekim ayları arasında önemli ölçüde artış yaşandığı dikkati çekmektedir. Dolayısıyla ildeki turizm hareketliliğinin ve buna bağlı oluşacak talebin yıl içine dengeli yayılması için, ildeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bazı turizm türü başlıklarındaki etkililiğin artırılması gerekmektedir.

Şekil 4.4.1. Türkiye ve Kastamonu Karşılaştırmalı Mevsimsellik Durumu

Not: Veriler, yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir (2022).

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.5. İlin Turizm Türleri Analizi

Kastamonu, el değmemiş, bozulmamış ve kirletilmemiş doğal alanları, eşsiz tabiatı ve 19 ilçesinde bulunan farklı unsurlarıyla önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Kastamonu'nun; yerel kültür öğeleri, kamp-karavan alanları, yaylaları, denizi, özellikle Cide ilçesinde bulunan 11 km uzunluğundaki sahili, eko turizm alanları, Ilgaz Dağı Kayak Merkezi, eşsiz flora ve faunayı barındıran millî parkları, coğrafi işaretli gastronomi ürünleri, akarsu ve şelaleleri, kırsal alanları, Şeyh Şaban-ı Veli Dergâhı ve Camii ile Nasrullah Camii ve Külliyesi gibi inanç turizm merkezleri, mağaraları, macera, yürüyüş ve bisiklet rotaları ile tarihî İstiklal Yolu önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Özellikle siyez, pastırma ve sarımsak gibi gastronomi değeri yüksek ürünlerin üretimi kentin potansiyelini artırmaktadır. Kent, hâlihazırda coğrafi işaret almış 12 tane gastronomi ürününe sahiptir. Bunun yanı sıra dünyanın ikinci büyük derinliğine sahip kanyonu olan Valla, Çatak ve Horma kanyonları macera tutkunları açısından önemli bir cazibe merkezine dönüşme potansiyeline sahiptir. Ayrıca 2023 yılı itibarıyla kentin Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri'nde bulunan 14 unsuru arasında bıçakçılık, yazmacılık geleneği, örme-örgücülük, bağlama yapımıcılığı ve icrası, geleneksel simit yapımı ve pastırma kültürü ve gelenekleri bulunmaktadır. Söz konusu unsurlar, kentin kültür turizmini önemli ölçüde artırma potansiyeline sahiptir.

Son zamanlarda doğada yapılan kamp ve karavan konaklamasının yanı sıra lüks kamp olarak nitelendirilen glamping de popülerlik kazanmaktadır. Özellikle Pınarbaşı ve Abana ilçelerinde doğayla uyumlu, lüks çadır konsepti olan glampingin geliştirilmesi için adımlar atılmıştır. Bu ilçeler; ayrıca jeep-safari/foto-safari, motokros, off road ve çim pateni/kayağı gibi farklı turistik ürün çeşitlerine de ev sahipliği yaparak ilin turizm potansiyelini artırabilecek özelliklere sahiptir. Pınarbaşı ilçesinde Horma Kanyonu ve Valla Kanyonu ile Azdavay ilçesinde Çatak Kanyonu bulunmaktadır. Bu kanyonlar kanyon turizmi açısından ilin turizm potansiyelini önemli ölçüde geliştirebilecek niteliktedir. Özellikle dünyanın en derin ikinci kanyonu olarak bilinen Valla Kanyonu'nda doğa yürüyüşleri, yaban hayatı izleme, manzara seyretme, fotoğraf çekme, kanyoning gibi pek çok aktivite planlanarak ilin potansiyelinin artırılacağı anlaşılmaktadır.

İldeki mağaralar da bir diğer önemli turizm unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Kastamonu Üniversitesinde, Kastamonu mağaralarının durumunun belirlenmesi ve turistik cazibe unsuruna dönüştürülmesine yönelik projeler yürütülmektedir. Doğal güzelliklerle iç içe olan Ilgarini Mağarası, Medil Mağarası, Mantar Mağarası ve Ejder Mağarası bunlardan birkaçıdır. Üniversite ve diğer bütün paydaşların katılımıyla, özel ilgi gruplarına yönelik mağara turizmi geliştirilerek Kastamonu turizmine ivme kazandırılacağı görülmektedir. Bunun yanı sıra Daday ilçesinde bulunan at çiftlikleri de ilin turizm potansiyelinin geliştirilmesi noktasında göz önünde bulundurulmalıdır.

5. Destinasyon Risk Analizi

Global Riskler	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Ukrayna-Rusya Savaşının Diğer Bölge ve Ükelere Sıçraması			X					X			9
Avrupa Enerji Krizi			X					X			9
Çin-Tayvan Arası Soğuk Savaş İhtimali		X					X				4
Kuzey Kore-Güney Kore Çekişmesi		X					X				4
Yüksek Enflasyon				X					X		16
Küresel Durgunluk				X					X		16
Yeni Bir Salgın Hastalık				X					X		16
Ukrayna-Rusya Savaşı Nedeniyle Gıdaya Erişim Zorluğu (Kıtlık)			X					X			9
Ülkesel Riskler	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	

Doğal Afetler					X					X	25
Salgın				X					X		16
İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları					X				X		20
Bölgesel Savaş ve Terör Riski					X				X		20
Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Politik Gündem				X					X		16
Dijital Riskler				X					X		16
Sosyal Medya Yönetimi				X					X		16
Seyahat Güvenliği/Asayiş-Turiste Yönelik Tehdit					X			X			15
Siber Güvenlik			X					X			9
Rakip Ülke Söylemi			X				X				6
	Olasılık					Şiddet					
Yerel Riskler	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Terör Riski	X						X				2
Sağlık (Hasta Tedavisi, Acil Müdahale)			X				X				6
Nitelikli Personel İstihdamı			X					X			9
Dolandırıcılık		X					X				4
Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Uyum Sorunu			X					X			9
Aşırı Turizm Talebi		X					X				4
Çevre Kirliliği ve Temiz Su Kaynaklarının Azalması		X					X				4
Radikal Akımlar		X					X				4
Deprem Riski		X						X			6
Heyelan			X					X			9
Doğal Güzelliğin Yok Olması ve Çarpık Yapılaşma			X					X			9
Tek Pazara Bağımlılık			X				X				6
Kaçak Göçmenler		X					X				4
Güvensiz Şehir Algısı	X					X					1
Somut Kültürel Mirasın Tahribatı			X					X			9
Endemik Türlerin Yok Olma Tehlikesi		X					X				4
Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi		X					X				4
Amirlerin Değişimi ile Turizmde Olan Bakış Açısının Değişimi				X		X					4
Turizmde Önceliklere Odaklanamama			X					X			9
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yok Olma Tehlikesi			X					X			9

Risk Skorlaması ve Risk Puanı Sonucu

	Olasılık	Şiddeti					RİSK SKORU	EYLEM
		Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1		
Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5	25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalıdır.	
Yüksek 4	Yüksek 20	Yüksek 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4	12, 10, 9, 8	DİKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmelidir.	
Orta 3	Yüksek 15	Orta 12	Orta 9	Düşük 6	Düşük 3	6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir. Orta vadede çalışma yapılmalıdır.	
Düşük 2	Orta 10	Orta 8	Düşük 6	Düşük 4	Düşük 2			
Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1			

6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma

Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alması nedeniyle Kastamonu'nun potansiyel rakipleri Bartın, Karabük, Çankırı ve Sinop olarak değerlendirilebilir. Özellikle Bartın (Amasra) ve Sinop deniz turizmi ile ön plana çıkarken, Karabük (Safranbolu) daha çok kültürel mirası ve konakları ile çekim unsuru oluşturmaktadır. Çankırı ise Ilgaz Dağı ve tarihî İstiklal Yolu'nu öne çıkararak Kastamonu'nun önemli rakipleri arasında yer almaktadır. Bir taraftan rakip illerle bütünleşik ürün özelliği gösteren ürünlerde, rakip illerle iş birliği içinde olunması destinasyonların her birinin kazanması anlamına gelmektedir. Diğer taraftan ise Kastamonu sahip olduğu doğal ve ormanlık alanları ve özellikle de kanyonlarını ön plana çıkararak rakiplerine karşı rekabet avantajı sağlama potansiyeline sahiptir. Kastamonu'nun doğal ve tarihî (inanç turizm merkezleri ile İstiklal Yolu)

alanları ile özellikle macera tutkunlarına ve doğa dostu turizm uygulamalarını önceliklendiren turist gruplarına yönelik sunabileceği kanyonları, kent için önemli bir rekabet avantajı oluşturmaktadır. Özellikle Pınarbaşı ve Azdavay ilçelerinde bulunan Valla, Horma ve Çatak kanyonları, Ilgaz ve Küre Dağları, İstiklal Yolu Millî Parkları ve Karadeniz'in en derin çukuru olarak kabul edilen, Şenpazar ilçesindeki Dağlı Kuyulucu, yerli ve yabancı turistler açısından önemli cazibe unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Pınarbaşı ve Azdavay ilçelerindeki kanyonların, gelen turistlerin ziyaret, yürüyüş ve tırmanış yapılabilecekleri şekilde geliştirilmesi ve macera turizmi kapsamında planlanması ile kentin rakiplerine karşı avantajlı duruma gelmesi sağlanabilir. Ayrıca kentin yerel ve doğal ürünleri de (pastırma, sarımsak, siyez, kestane balı gibi) ziyaretçilere otantik bir gastronomi deneyimi sunulmasını sağlayabilir.

7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme

Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası'nda yer alan tüm başlıklar, sürdürülebilir turizm anlayışını kapsayan ilkeler ve uygulamalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ile yerel ekonomiye katkı sağlayarak yerel halkın refahını artırmak, kültürel ve sosyal çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, turizmin hem çevre hem toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda *Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda, il turizminin gelişmesi için;

- a. Turizmin doğal çevre üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- b. Turizmin kültürel miras üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- c. Turizmin yerel halkın sosyal ve ekonomik yaşamı üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- d. Etkili sürdürülebilir bir turizm yönetimi geliştirmek, ilkeleri benimsenmektedir.

Kastamonu destinasyonunda hayata geçirilecek sürdürülebilir turizm politikaları kapsamında, çevresel, sosyokültürel ve ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda mevcut doğal zenginlik, tabiat alanları, millî parklar, flora ve fauna, somut ve somut olmayan kültürel varlıklar, yerel kültürün ve geleneklerin korunması, yerel halkın turizm planlama sürecine entegrasyonu ve turizmin gelişiminden yerel halkın daha fazla fayda sağlaması gibi konular göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sayede, turistik ürün olarak değerlendirilebilen, yerel gastronomi ürünleri ve yerel kıyafetler gibi unsurların yöreye özgü karakterinin korunarak sunulması, turizm gelişiminde yerel halkın farkındalığının artırılması, siyez ve sarımsak gibi yerel tarımsal ürünlerin turizme entegre edilebilmesi, kentin coğrafi işaretli ürünlerinin sayısının ve bilinirliğinin artırılması sağlanmalıdır.

Sürdürülebilirlik ilkesinin çevresel boyutu kapsamında, ilin sahip olduğu mevcut doğal güzellikler, kanyonlar, mağaralar, zengin flora ve fauna ile kırsal alanların korunması, hâlihazırda tahrip olmuş ya da olma potansiyeli olan alanların korumaya alınması gerekmektedir. Bu kapsamda, önümüzdeki yıllarda, turizmin gelişimi ile birlikte tesisleşmenin de teşvik edilmesiyle doğabilecek en önemli risklerden birisi, yerel ve doğal alanların tahrip olmasıdır. Bunun önüne geçebilmek amacıyla, yerel halkın turizm bilincinin artırılması ve büyük tesisler inşa etmek yerine ilin doğal yapısına uygun konaklama ve yeme-içme işletmelerinin kurulması gerekmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde yerel halkın mevcut ev ya da konaklarını pansiyon olarak hizmete açmaları desteklenebilir. Sosyokültürel boyut kapsamında ise dikkat edilmesi gereken en önemli unsur, yerel kültürün korunmasıdır. Kentin sahip olduğu yerel kültür ve gelenekleri, turizmin olası hızlı gelişimiyle birlikte riskle karşı karşıya kalabilir. Bu risk, gelen ziyaretçilerin kültürünün yerel kültür üzerine egemen olması ve zamanla yerel kültürün yerini almasıdır. Bunun önüne geçilebilmesi için yerel kültürün ve sahip olunan

geleneğin (el sanatları, yerel mimarı, yöresel yemekler, yöresel kıyafetler vb.) korunması ve bu doğrultuda turizm gelişiminin planlanması gerekmektedir. Bu noktada ilk olarak yerel halkın turizm bilincinin ve farkındalığının artırılması gerekmektedir ve turizmin yaratacağı istihdamda yerel halk önceliklendirilmelidir. Bu doğrultuda, Kastamonu Üniversitesi başta olmak üzere diğer eğitim kurumları ile birlikte yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri arasında etkili bir iletişim ve iş birliği oluşturulmalıdır.

8. Gastronomide Marka Kent Yaratma

Turizm ile güçlü bağı olan gastronominin, günümüz turistlerinin ziyaret etme motivasyonları, tekrar ziyaret etme niyetleri ve tavsiyeleri üzerinde önemli etkilere sahip olduğu görülmektedir. Herhangi bir sebeple şehri ziyaret eden turist, yeme ihtiyacını karşılamaya yönelik çoğunlukla yöresel bir restorana deneyimlemek istemektedir. Seyahat edilen bölgeye ait yiyecekler, turistik deneyimin bir parçasıdır. Turist tipolojileri dikkate alındığında özellikle kültür ve gastronomi turistleri açısından kültürel değer ve kültürel miras niteliğinde olan yöresel yiyecekler önem taşımakla birlikte, genel anlamda turistlerin seyahat edeceği yere ilişkin edindikleri bilgiler arasında bölgeye ait yiyecekler yer almaktadır.

Markalaştırma stratejileri belirlenirken yöreye ait ürünlerin benzersiz olma niteliği, o bölgenin gastronomik kimliğini oluşturmada önemli unsurlardandır. Gastronomik kimlik, bölgeye ait lezzetlerin, yemeklerde kullanılan malzemelerin, malzemelerin üretim şekillerinin (Bu noktada iyi tarım uygulamaları ile elde edilmeleri de önemlidir.), pişirme yöntemlerinin bir araya gelmesi ile oluşur. Yemeğin reçetesi, sunumu, malzemelerdeki değişiklikler ve pişirme yöntemi gibi unsurlar, ürünün başka bir bölgede yapılan aynı yemekten farklılaşmasını sağlar. Bu doğrultuda bu ayırt edici farklılıkları ile kente özgü gastronomi kimliği oluşturmak gerekir.

Kastamonu bölgesinde yemek üzerine yapılan araştırmalarda bölgenin olağanüstü gastronomik zenginliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu zenginlik gastronomik kimlik oluşturmada önemli bir avantajdır. Bu açıdan bakıldığında ilin her bir ilçesinde öne çıkan gastronomik yiyecekler, coğrafi işaretli ürünler özel olarak tanıtılmalı ve en etkili sunum şekli belirlenerek standart reçeteleri oluşturulmalıdır. Bölgeye gelen turiste sırf o lezzeti deneyimlemek üzere ilçeye seyahat motivasyonu kazandırmaya yönelik tutundurma hedeflenmelidir. Standart reçeteler, kent genelinde farklı restoranlarda aynı yemekleri deneyimleyen turistlerin benzer yorumlarda bulunmaları açısından önemlidir.

Kastamonu, yöresel yemeklerin yanı sıra bölgenin coğrafi konumundan kaynaklanan bitki ve orman meyvesi çeşitliliğine de sahiptir. Yeni turist tercihleri arasında bitki ve orman meyvelerini doğasını bozmadan toplama etkinlikleri bulunmaktadır. Turist çekiciliğini artırmak ve rotalar oluşturmak suretiyle gastronomik kimliğe katkı sağlanabilir.

Gastronomi turistlerinin tadımlar dışında deneyimlemek istediği bir diğer unsur da, yemeğin yapılışını uygulayarak öğrenmektir. Özellikle Kastamonu'nun kırsal bölgelerinde turistlerin yöresel mutfak deneyimi yaşayabilecekleri yeni çiftliklerin kurulması ve bu doğrultuda girişime yönelik teşviklerin verilmesi önem arz etmektedir. Yeni turist tercihlerinden olan bu tür çiftlikler, ziyaretçilerin hem yöresel yemeklerin yapımını hem de kullanılan malzemelerin tarımsal uygulamalarını deneyimleme isteklerini karşılayacaktır. Etkileşimin yüksek olduğu bu tip faaliyetler, turist memnuniyetini, tekrar ziyaret etme motivasyonunu ve ilin gastronomi kimliğinin bilinirliğini pozitif yönde etkileyici unsur olarak görülmelidir.

Gastronomik kimlik kazandırma çalışmaları arasında, kentte faaliyet gösteren kadın kooperatiflerinin desteklenmesi de yer almalıdır. Kadın kooperatifleri, kadın emeği ile yöresel el

sanatları ve yiyecekleri üretip satışa sunarak varlıklarını sürdürmektedir. Bu faaliyetlerden yararlanılması, tutundurma çalışmalarına ek katkı sağlayabilir.

Bölgede siyez ve sarımsak gibi tarımı yapılan ve gastronomik değeri yüksek birçok ürün bulunmaktadır. Bu ürünlere yönelik iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılmasına ilişkin üreticiyi yönlendirici eğitimler verilmesi ve üretime teşvik edilmesi önemli konulardandır. Bu ürünlerin gastronomik kimlik kazandırmada kullanılması, bölgenin gastronomik bilinirliğini artırıcı nitelik taşımaktadır.

Hâlihazırda üretilen yöresel yiyeceklerin yanı sıra ÜR-GE çalışmalarına yönelik projeler teşvik edilerek ürün çeşitlendirmesine gidilmelidir. Farklı bölgelerde üretilen yöresel ürünler çeşitli yönleriyle benzerlik taşımaktadır. Geliştirilecek yeni gastronomik ürünler, destinasyon farklılığı sağlayarak kimlik oluşturmada pozitif katkı verecektir.

Gastronomik kimlik oluşturma sürecinde; ÜR-GE projeleri, iyi tarım uygulamalarının yaygınlaşması, çiftliklerin kurulması, restoranların standart reçeteler ile yöresel yemekleri sunmaları, tutundurma stratejilerinin belirlenmesi faaliyetleri yerel yöneticiler, STK'lar, üreticiler ve üniversite iş birliği ile eş güdümlü yürütülerek başarılı sonuçlar elde edilmektedir. Bu bağlamda Kastamonu'nun yöresel gastronomik ürünlerinin marka bilinirliği ve güvenirliliği artırılarak ziyaretçilerin marka sadakati sağlanmalıdır. Bu doğrultuda Kastamonu'ya özgü gastronomik ürünlerin tanıtımı ve pazarlanmasında, günümüzde oldukça önem taşıyan dijitalleşme ve sosyal medya uygulamalarının varlığı dikkate alınmalıdır.

9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma

Küreselleşen dünya ve özellikle Covid-19 salgın süreci, pek çok hizmetin dijital platformlarda sunulması sonucunu doğurmuştur. Bu gelişmeden etkilenen turizm endüstrisinde de akıllı turizm uygulamaları, akıllı destinasyonlar ve sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve akıllı robotların kullanımı ile yaygınlaştırılması konusunda adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, Kastamonu destinasyonu için kente özgü turistik ürünler, cazibe unsurları, doğal ve kültürel alanlar, kanyonlar, mağaralar, kamp-karavan ve bisiklet rotaları ile kırsal alanlar, sanal ya da artırılmış gerçeklik teknolojisi kullanılarak potansiyel ziyaretçilere sanal turlar ve hizmetler sunan uygulamalar aracılığıyla, herkesin kolayca edinebileceği dijital kent rehberi oluşturulması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Kastamonu'nun doğal turistik alanları, inanç turizm merkezleri, tarihî İstiklal Yolu, kanyonları, rotaları ve yeme-içme alanlarını içeren bir mobil uygulama geliştirilmiştir. Ayrıca, kent merkezinde toplu taşıma araçlarında, Kastamonu Kalesi'nde, Saat Kulesi'nde, tarihî konaklarda ve kentin merkezindeki Nasrullah Meydanı ile Cumhuriyet Meydanı'nda ücretsiz wi-fi hizmeti sağlanmalıdır. Turizm alanlarına yönelik bilgi sağlamak için bölgenin turistik alanlarında "kare kod (QR Kodu)" uygulaması yaygınlaştırılabilir. Ziyaretçilerin bilgi ihtiyacını giderecek bilgisayar tabanlı hizmetler olarak nitelendirilen elektronik-dokunmatik ekranlar (Kiosk) kentteki turistik alanlarda kullanılabilir. Turistlerin destinasyona yönelik görüşlerini paylaştığı veya bilgi alışverişi yapılan bloglar (sanal seyahat topluluğu) oluşturulmalıdır. Bunun yanı sıra, e-turizm bağlamında ziyaretçilerin kentte yer alan turistik ürünler ve hizmetler hakkında beklenti ve taleplerini karşılayabilecek öneri sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Kentte yer alan kanyonlara yönelik sanal turlar gerçekleştirilerek geniş kitlelerin bu turlara katılması sağlanabilir ve böylece ulusal ve uluslararası çapta kanyonların bilinirliği artırılabilir. Kentteki müze/özen yeri ve diğer turistik alanlar için elektronik biletleme sistemi yaygınlaştırılmalı ve turizm işletmelerinin çevrim içi rezervasyon olanakları artırılmalıdır.

Turistik alanlara yerleştirilen kameralarla canlı yayın yapılarak anlık görüntü paylaşılması, bölgenin tanıtımı için önemlidir. Kastamonu'ya özgü geleneksel değerleri hatırlatmak ve bu konuda farkındalık oluşturmak amacıyla sosyal medya kanallarında yayınlar yapılmalıdır. Tarihî alanlarda çeşitli cihazlar (akıllı gözlük vb.) kullanılarak geçmiş dönemlere sanal olarak katılmayı sağlayan sistemler, turistik alanlarda artırılmış gerçeklik uygulamaları ve geçmişten sahneleri veya insanları hologramlar aracılığıyla bugüne aktaran teknolojiler, kentte yer alan doğal ve tarihî alanların çekiciliğini artırabilir. Buna örnek olarak Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi ihtisas projeleri kapsamında İstiklal Yolu Kampüs Dijital Müzesi oluşturulmuş ve müze içerisinde Millî Mücadele Dönemi İstiklal Yolu'nu ve İnebolu'sunu nakleden seramik panolar, Millî Şair Mehmet Akif ERSOY'un eserleri ve döneme ait sesli gazete ve kitaplar yer almaktadır.

Dijitalleşme ve akıllı turizm uygulamalarının etkin kullanımını konusunda bir diğer örnek, yine Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi bünyesinde gerçekleştirilen Kastamonu Dijital Turizm Rehberi "MoniGuide" isimli ihtisas projesidir. Bu uygulama kullanıcının konumunu algılamakta, şehirdeki en güzel rotayı kullanıcı için çizmekte ve sesli rehberlik hizmeti ile kullanıcılara buldukları yerin hikâyesini anlatmaktadır. MoniGuide uygulamasına Android ve iOS platformlarından erişilebilmektedir. Yeni oluşturulacak bisiklet, yürüyüş ve kamp-karavan rotaları da bu uygulamaya eklenmelidir. Bu uygulamayla ziyaretçiler, Kastamonu genelinde yer alan tüm doğal, tarihî ve kültürel turistik merkezler ve ürünler hakkında detaylı bilgiye erişilebilmektedir. Önümüzdeki dönemde özellikle artırılmış gerçeklik temelli uygulamalara öncelik verilmeli ve bu yönde projeler hayata geçirilmelidir.

10. Tematik Rotalar Geliştirme

Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi tarafından "Kastamonu'da Macera Turizmi ve Doğa Sporlarının İncelenmesi, Rotalarının Geliştirilmesi ve Haritalandırılması" projesiyle Pınarbaşı, Azdavay, Araç ve Cide ilçelerinde bisiklet, kanyon geçişi, rafting, kaya tırmanışı ve trekking gibi etkinlikler için birçok rota belirlenmiştir. Bu rotalarla turizmin 12 aya yayılması, hâlihazırda bireysel ve düzensiz olarak yürütülen faaliyetlerin sistematik ve profesyonel ölçekte yürütülmesi, yamaç paraşütü ve motokros gibi sporların ulusal ve uluslararası düzeydeki şampiyonalarına ev sahipliği yapılarak Kastamonu'nun bu alanda markalaşması sağlanabilir. Özellikle kentteki doğal alanlar ve vadiler bisiklet rotalarına dâhil edilerek ziyaretçilerin bu alanları görmeleri ve ziyaret etmeleri sağlanabilir. Doğa bisikleti alanında organize edilecek ulusal ve uluslararası etkinlikler/festivaller hem bölgenin tanıtımı hem de kente gelecek ziyaretçi sayısının artması bakımından önemli katkı sunacaktır. Ayrıca, mağara turizmi kapsamında Kastamonu genelindeki mağaraların envanteri çıkarılarak, mağara ve macera turizmi tutkunlarına yönelik mağara rotası geliştirilmelidir. Rotaların ikinci aşaması olarak Küre, Taşköprü ve Tosya ilçelerine yönelik planlamalar yapılmalıdır.

Bu rotalara ilaveten Kastamonu'da gastronomi rotası ve inanç turizmi rotası çalışmaları yapılabilir. Gastronomi rotası kapsamında, Siyez Bulguru'nun ana vatanı kabul edilen İhsangazi ilçesinden başlayarak, il merkezi, sarımsağı ile bilinen Taşköprü, yöreye özgü Banduma'sı ile ön plana çıkan Devrekani, Seydiler, Ağlı, Azdavay ve Pınarbaşı ilçelerini kapsayan bir gastronomi rotası geliştirilebilir. Hazırlanan rotalar, web sayfası ya da mobil uygulama aracılığıyla turistlerle buluşturulabilir. Bu rotalar; kırsal kesimin özgün değerlerini canlandırmak, kitle turizmi ve her şey dâhil turizm tiplerine alternatif yeni turizm alanlarını geliştirmek ve turizm aktivitelerinin yoğunlaştığı noktalardaki baskıyı hafifletmek bakımından önemlidir.

Kastamonu'nun İnebolu ilçesinden başlayarak, Kastamonu ve Çankırı il sınırlarını geçip Ankara'ya kadar uzanan bir kağıt yolu olan ve Millî Mücadele'de önemli roller üstlenen İstiklal Yolu'nun uzunluğu, toplam 340 kilometredir. Bu yolun İnebolu-Kastamonu Merkez arasında Küre Dağları

üzerinde yer alan 95 kilometrelik kısmı Kastamonu Valiliği tarafından yürüyüş yolu olarak belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen projeler gibi Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği programında, 2021 yılında “Kastamonu Yürüyüş Rotalarının Belirlenmesi ve Haritalandırılması” amacıyla bir tez hazırlanmıştır. Tezde, bu yürüyüş rotasına yönelik dört farklı etaptan oluşan rotalar belirlenmiş ve haritalandırılmıştır. Bu rotaya ek olarak 2022 yılında yapılan bir çalışmada, Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Rotası oluşturulmuştur. Kastamonu’nun tematik rotalarının belirlenmesine yönelik bu tür çabaların desteklenmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir.

11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma

Kastamonu merkezde yer alan tarihî çevrenin korunması ile açık ve yeşil alanlar yaratılmasıyla yeni bir kentsel tasarım oluşturulabilir. Bu doğrultuda kentsel tasarım yarışmaları düzenlenebilir ya da bu konuda projeler geliştirilebilir. Tarihî doku ile bütünleşebilecek bir kentsel tasarım çalışması tercih edilmelidir. Örneğin, Kastamonu Kent Meydanı, Kastamonu Kalesi ile Nasrullah Camii ve Külliyesi arasında kalan bölge, “Eski Kastamonu” adıyla korumaya alınarak, bölgedeki tarihî yapılar (Konak, Camii, Hamam, Kütüphane vs.) aslına uygun yenilenip hizmete sunulabilir. Her şeyden önce şehrin en merkezî yerindeki Medrese ve Aşirefendi gibi tarihî hanların restore edilip turizme hizmet verecek duruma getirilmesi gerekmektedir. Geçtiğimiz yıllarda Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, tarihi tescilli konakların mimari yapısına uygun olarak restore edilmiştir. Ancak yapılar buldukları alan ile birlikte ele alındığından, bu cadde üzerindeki aydınlatma, çöp kutuları, tabelalar gibi donatı elemanları da tarihî dokuya uygun şekilde revize edilmelidir. Ayrıca kent merkezindeki binaların dış cepheleeri, tarihî konaklara benzer şekilde boyanarak, betonarme görüntü yerine kent ruhuna ve dokusuna uygun bir görüntü kazandırılabilir. Kastamonu’da Abana Yeşilyuva Tabiat Parkı, Tosya Dipsiz Göl Tabiat Parkı, Şehit Şerife Bacı Tabiat Parkı, Küre Ersizlerdere Kanyonu Tabiat Parkı ile Küre Dağları Millî Parkı ve Ilgaz Dağı Millî Parkı gibi pek çok rekreatif alan bulunmaktadır. Özellikle gelen ziyaretçilerin ya da yerel halkın doğa yürüyüşü, kanyon manzarası seyri, piknik, çadır ve karavan kampı, sportif olta balıkçılığı gibi açık alan spor etkinlikleri yapabileceği alanlar belirlenip gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır. Kastamonu’nun rekreatif alanları için kırsal rekreasyona uygun göl/göletler belirlenmeli ve bu doğrultuda çalışmalar yapılmalıdır. Son olarak, kentteki tüm paydaşların Kastamonu Kalesi ile Saat Kulesi arasında yapımına başlanan ancak yarım kalan teleferik çalışmasının bir an önce bitirilmesi için irade ortaya koyması gerekmektedir. Teleferik panoramik bir seyir keyfi sunarak hem yerel halkın boş zaman etkinliğine yeni bir faaliyet eklenmesini hem de kente gelen ziyaretçilere farklı bir deneyim sunulmasını sağlayacaktır.

12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma

Son yıllarda deneyimsel turizm uygulamaları kapsamında kentte çeşitli etkinlikler planlanmaktadır. Örneğin, Kastamonu’nun Daday ilçesinde “Doğa ve Mantar Şenliği” her yıl gerçekleştirilmektedir. Şenlik süresince katılımcılara ot ve mantarlar hakkında bilgi verilmektedir. Ballıdağ’da ot ve mantar toplanmakta ve şefler bu mantarlarla yemek şovu yapmaktadır. Bu sayede etkinliğe katılan turistlerin unutulmaz deneyimler yaşamaları sağlanmaktadır. Benzer bir etkinlik, Taşköprü ilçesinde sarımsak hasat mevsimi için de planlanabilir. Taşköprü Sarımsağı’nın ulusal ve uluslararası bilinirliği düşünüldüğünde, sarımsak toplama deneyimine ilgi duyabilecek, çok sayıda potansiyel ziyaretçi olabilir. Ayrıca, Kastamonu yenilebilir otlar (Hodan Otu/Ispıt, Hamaylık gibi) açısından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Yenilebilir otlar üzerine de benzer bir etkinlik planlanarak hem bu yerel ürünlerin bilinirliği artırılabilir hem de kente olan ilginin artması sağlanabilir. Kastamonu’nun coğrafi işaretli ürünleri arasında yer alan “taş baskı” için kurulan merkezde, kente gelen ziyaretçilerin kendi taş baskı ürünlerini yapmaları sağlanmaktadır. Yöreye özgü diğer geleneksel ürünler için de merkezler oluşturularak şehre gelen ziyaretçilerin Kastamonu’ya özgü deneyim yaşamaları sağlanabilir.

Böylelikle ziyaretçilere farklı bir deneyim fırsatı sunulabilir. Deneyimsel turizm uygulamalarının artırılması için bu gibi faaliyetler, Kastamonu Üniversitesi ve diğer paydaşların katılımıyla projelendirilerek çeşitlendirilmelidir.

13. Nitelikli Hediye Eşya Envanterini Geliştirme

Yüz ölçümünün yüzde 60'tan fazlası ormanlık alan olan Kastamonu, "Ahşabın Başkenti" olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle ağaç ve ağaç ürünleri endüstrisinde hatırı sayılır bir konuma sahiptir. Dolayısıyla Kastamonu'yu ziyaret eden turistlerin hediyelik eşya taleplerine cevap verebilecek ahşap ürünler geliştirilmelidir. Kastamonu Üniversitesi Ormancılık ve Tabiat Turizmi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü, Ahşap Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Teknoloji Transfer Ofisi tarafından 2022 yılında "Ulusal Ahşap Oyun ve Oyuncak Tasarım Yarışması" gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Kastamonu Ahşap Fuarı'nda "Kastamonu Hediyelik Eşya Yarışması" da düzenlenmiştir. Kastamonu'nun MDF, PB, kereste, masif panel gibi orman ürünlerinin çeşitliliği öne çıkarılarak, her yıl farklı bir tema altında hediyelik eşya üretimi ve çeşitlendirilmesine yönelik yarışmalar düzenlenebilir. Kastamonu genelinde yoğunlukla karaçam ve sarıçam ağaçları bulunmaktadır. Bu çam ağaçlarının kozalaklarından yapılan farklı çeşitlerdeki süs eşyaları da hediyelik eşya olarak tasarlanıp turistlere sunulabilir. Kastamonu coğrafi işaretli ürünleri arasında yer alan "taş baskı" ile yapılmış çeşitli eşyalar da hediyelik eşya olarak turistlere sunulmaktadır. Ancak bu ürünlerin sadece mutfak önlüğü, masa örtüsü ve sofrası ile sınırlı olduğu görülmektedir. Bunlara ilaveten kıyafet, çanta ve tablo (taş baskıdan yapılmış kumaşların çerçeve içerisinde alınması) gibi ürünler geliştirilerek hediyelik eşya envanteri genişletilebilir. Ayrıca, Cide ilçesinde giderek yaygınlaşan, el yapımı "Sultan Kayığı" üretimi ilin hediyelik eşya envanterini zenginleştirmektedir. Yine Cide ilçesine ait "Sarı Yazma", önemli yazarlarımızdan Cideli Rıfat ILGAZ'ın eserlerine de konu olmuş yöresel bir başörtüsüdür. Bunun yanında yöre kadınlarının köy kıyafetinin önemli bir parçasıdır. Taşdığı renk ve desen; günümüzde başörtüsüyle sınırlı kalmayıp, elbise, masa örtüsü, sehpa örtüsü, bandana gibi farklı aksesuarlarda kullanılmaktadır ve hem Kastamonu hem de Cide ilçesini ziyaret edenler için önemli bir hediyelik eşya ürününe dönüşmüştür. Ayrıca, Tosya ilçesinde yüzyıllardır, tamamen elle işlenerek üretilen, altından kolye, küpe ve bileklikten oluşan "Tosya Kısıtı" adıyla bilinen altın set, kente gelen ziyaretçiler açısından önemli bir hediyelik eşya figürü olarak kullanılma potansiyeline sahiptir. Yine Tosya ilçesinde "Tosya Bıçkısı" olarak bilinen çakı da ilçeye özgü önemli hediyelik eşyalardandır. Osmanlı'dan günümüze kadar Küre ilçesinde çıkartılmaya devam edilen bakır, yöre sanatkarlarının ellerinde işlenerek bakır tas ve vazo gibi dekoratif, el işi ürünlere dönüştürülmektedir.

14. Kentte Gece Hayatını Canlandırma

Kastamonu'da mevcut park ve bahçelerin sayısı yetersiz kalmaktadır. Ülkemizin birçok ilinde, ilin karakteristiğine uygun tematik parklar bulunmaktadır. Örneğin, Eskişehir'de Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı, yerel halkın ziyaretine açık sosyal alanlardan biridir. Bir benzeri de Konya'da bulunan 80 Binde Devr-i Alem Parkı'dır. Bu parklarda aileler çocuklarıyla birlikte vakit geçirebilmektedir. Benzer şekilde Kastamonu'da da kentin Türk-İslam kültürü baskın destinasyon kimliğini zedelemeyen ve bununla uyumlu bir rekreasyon alanı inşa edilebilir. Böylelikle hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin her gün ve her saat (7/24) gidebileceği alışveriş alanları ve geceleme teşvik eden imkânlar sağlanabilir.

Ayrıca, Kastamonu'ya özgü sarı yazma ve taş baskı sanatı gibi çeşitli yöresel el sanatlarına dikkat çekilerek ziyaretçilerin farklı aktivitelere katılmaları teşvik edilebilir. Bu konuda kadınlara el sanatlarının teşvik edilmesi amacıyla günün farklı saatlerinde de hizmet sunacak bir atölye

kurulabilir. Bu atölye, işlek bir sokak ve caddede konumlandırılarak gece hayatı renklendirilebilir. Cadde içerisinde sokak lezzetleri olarak adlandırılacak Tirit, Etlı Ekmek ve Cırık Tatlısı gibi yöresel yiyeceklerin satışı da gerçekleştirilebilir. Nasrullah Meydanı'nda el sanatları ürünlerinin satıldığı küçük bir sokak bulunmakta ama sadece gündüzleri faaliyet göstermektedir. Valilik veya Belediye gibi kurumlar, el sanatları için üstü kapalı bir alan yaparak ya da tahsis ederek atölyeleri daha düzenli hâle getirip günün her saati hizmet verecek duruma getirebilir.

Kastamonu merkezinde küçük bir lunapark bulunmaktadır. Ancak hem elverişsiz konumu hem de içinde bulunan, günümüz ihtiyaçlarına cevap veremeyen elektrikli oyuncak ve makineleri nedeniyle ziyaretçi çekememektedir. Lunaparkın konumunun merkezileştirilmesi ve ekipman sayısının artırılmasıyla çocuklar ve gençler için bir eğlence alanı oluşturulabilir. Böylelikle gece hayatının canlanmasına katkı sunulabilir.

Ayrıca, Kastamonu Karaçomak Çayı'nın su seviyesi artırılarak görsel bir şölen sunan gondol turları düzenlenebilir. İçindeki yeşil çim alanı genişletilerek hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin zaman geçirebileceği alanlar oluşturulabilir. Bu alanlarda yöresel yiyeceklerin sunulabileceği ve ziyaretçilerin alışveriş yapılabileceği mekânlar inşa edilebilir.

Kastamonu kent merkezinde izin verilen alanlarda müzik durakları oluşturulabilir. Bunun için sokak sanatçılarına gerekli teşvikler verilerek sokaklar canlandırılabilir. Bu kapsamda Kastamonu kent merkezindeki Kastamonu Kalesi ile Nasrullah Meydanı arasında kalan bölge, "Eski Kastamonu" adıyla yeniden konumlandırılarak gerek tarihî konaklarda gerekse oluşturulacak yeni mekânlarda günün geç saatlerine kadar devam edebilecek müzikli etkinlikler planlanabilir. Ayrıca, Kastamonu kent merkezinde düzenlenecek şiir, şarkı ve resim yarışmaları gibi etkinlikler planlanabilir. Bu sayede kentte bulunan ziyaretçilerin akşam saatlerinde de zaman geçirebilecekleri mekânlar ve etkinlikler oluşturulmuş olacaktır.

Fanta Fest ve Milyonfest gibi gençlik ve müzik festivalleri, her yıl farklı şehirlerde düzenlenmektedir. Bu şehirlerin arasına Kastamonu da dâhil edilerek geceleme sayısına katkı sağlanabilir.

15. Kanyonları Uluslararası Markalaştırma

Kanyon, Kastamonu markasının ulusal ve uluslararası tanıtımında kullanılması gereken en önemli marka değerlerindedir. Kastamonu'nun Pınarbaşı ilçesinde Horma Kanyonu ve Valla Kanyonu ile Azdavay ilçesinde Çatak Kanyonu, Küre ilçesinde ise Evsizdere Kanyonu bulunmaktadır. Doğal kaynaklara ve ekoturizm potansiyeline sahip Küre Dağları Millî Parkı, Korunan Alanlar Ağı PAN Park (Protected Area Network) sertifikalı Türkiye'deki ilk millî parktır. Uluslararası öneme sahip Horma Kanyonu, Valla Kanyonu ve Çatak Kanyonu'nu 2023 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında ziyaret eden toplam kişi sayısı 64.383'tür. Kanyonlar arasından özellikle Horma Kanyonu ziyaretçi sayısı bakımından ön plana çıkmaktadır. 2020 yılının Temmuz ayında Horma Kanyonu'nu ziyaret eden kişi sayısı 6.465 iken; 2023 yılında bu sayı 20.464'e çıkmıştır. 3 yıl içerisinde yüzde 300'den fazla artış gösteren ziyaretçi sayısı ile ulusal düzeyde tanıtım faaliyetlerinin başarısı ortadadır. Ayrıca kanyonun ulaşılabilir ve çekici olması ziyaretçi sayısını artırmıştır. Ancak kanyonları ziyaret eden turistlerin neredeyse tamamının yerli turist olması, uluslararası düzeyde tanıtımın eksik olduğunu göstermektedir. Dünya çapında tanınan marka destinasyonu hâline gelmesi için kanyonların, tanıtım ve geliştirme yol haritası çıkarılmalı ve bu kapsamda uluslararası bilinirliği artırılarak yeni cazibe merkezi olması yönünde adımlar atılmalıdır. Bu bağlamda insanlara evlerinden ya da ofislerinden artırılmış gerçeklik gözlükleri kullanarak, kanyonları ziyaret etme imkânları sunabilecek yeni teknolojik uygulamalardan faydalanılması gerekmektedir.

Bu kapsamda, gelen turistlerin Kanyon ziyaretleri esnasında acil müdahale gerektiren yaralanmalar ve ilk yardım vb. durumlar için acil yardım butonları konulmalıdır. Ayrıca bölgede ziyaretçi risk yönetim planı çıkarılmalıdır. Kanyon girişinde mevsim şartlarına uygun olarak yağmurluk, yürüyüş ayakkabısı gibi ekipmanların gelen ziyaretçilere sağlanması için bir merkez kurulmalıdır.

Ayrıca, Kanyon bölgesinde yapılan aktivitelerin sadece yürüyüş parkuru ile kısıtlanmaması ve kanyoning, rafting, kaya tırmanışı, bungee jumping ve yaban hayatı izleme gibi macera aktiviteleri ile zenginleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda Valla Kanyonu üzerine kurulan dev salıncak yapımı, bir an önce tamamlanarak buna benzer uygulamalar diğer kanyonlar için de hayata geçirilmelidir.

Dünyanın en derin ikinci kanyonu olarak bilinen Valla Kanyonu için alt yapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Özellikle yolların dar olması, tur otobüsleri için risk oluşturmaktadır. Ayrıca otopark sorunu, yeme-içme mekânları, dinlenme yerlerinin oluşturulması gibi alt yapı çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir. Kanyon içerisinde yönlendirici ve bilgilendirici tabelaların eksikliği de bir an önce giderilmelidir.

Çatak Kanyonu'na ormanlık alan ve alt yapının tamamlandığı yer olmak üzere iki farklı giriş bulunmaktadır. Ormanlık alan girişinde alan kılavuzu bulunmadan giriş yapılmaması konusunda uyarı levhası vardır. Bu girişte korunan alan sınırları dâhilinde ve yakın çevrede ikamet eden, kılavuzluk yapabilecek, yerel halktan bireylere eğitimler verilmelidir. Böylelikle o bölgede yaşayan yerel halkın refah seviyesinin artmasına ve gelen ziyaretçilere kanyon ziyaretlerinde eşlik etmelerine olanak sağlanabilir. Aynı zamanda ziyaretçilerin sahayı tanıyan bir alan kılavuzu eşliğinde kanyon ziyaretini gerçekleştirmeleri hem güvenlik hem de yerel ağızdan otantik bilgi aktarımı açısından önem teşkil etmektedir.

16. Kış Turizmini Geliştirme

Kastamonu'nun doğu-batı yönünde uzanan bir dağ kütlesi olan Ilgaz Dağları, Kastamonu ve Çankırı illerinde yer almaktadır. Doğal kaynaklarının korunması amacıyla Ilgaz Dağları, 1976 yılında Millî Park ilan edilmiştir ve 1997 yılında parkın içinde Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi açılmıştır.

Son yıllarda Kastamonu kadar ülkemiz için de önemli bir kış turizmi merkezi hâline gelen Ilgaz Dağı Millî Parkı; ana kaynak değerleri, arazi yapısı, zengin bitki örtüsü (karaçam, kızılçam, köknar vb. ağaç türleri ile endemik bitki ve çiçek türleri), yaban hayatı (karaca, geyik, ayı, kurt vb. hayvan türleri), yeşili ve oksijeni bol rekreasyon alanları ile önemli değerlere sahiptir.

Ilgaz Dağı, sadece kış aylarında değil her mevsim ziyarete uygun bir destinasyondur. Yıl boyunca aktif akarsuları ve zengin bitki örtüsü, yaban hayatı türlerine uygun yaşam alanı sağlamaktadır. Bu nedenle Ilgaz Dağı, kayak turizmine ek olarak alternatif kış turizmi imkânlarının da bulunduğu, önemli bir cazibe merkezi hâline dönüştürülebilme potansiyeline sahiptir.

Ayrıca kış turizm merkezine giden kara yolu üzerinde yer alan köylerde, konumlarının sağladığı avantajlar nedeniyle kış turizmine bağlı olarak kırsal turizm geliştirilebilir. Genellikle geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanan bu köylerde ya da kırsal alanlarda, turizmin gelişmesi amacıyla yapılan çalışmalarla köy halkı turizme yöneltilebilir ve onlar için de farklı bir geçim kaynağı sağlanabilir. Özellikle bu kırsal alanlarda turizm amaçlı ev pansiyonculuğu geliştirilebilir ya da yöresel ürünlerin tadılıp satın alınabileceği duraklar oluşturulabilir. Bu kapsamda köy halkına turizm bilincinin kazandırılması için eğitimler verilebilir, bu köylerden örnek turizm köyü projeleri yürütülerek, eski köy evleri restore edilip turizme kazandırılabilir.

2500 ile 5600 metre arasında değişen bir uzunluğa sahip kayak pistleri, telesiyej ve teleksi tesisi ile Kastamonu ve Çankırı illeri sınırında zirvesi 2587 metre olan Ilgaz Dağı, önemli bir Kış Turizmi Merkezi olma potansiyeline sahiptir. Özellikle, 2020 yılında açılan Ilgaz Yurduntepe Kayak Merkezi iki etaptan oluşan, 5600 metre uzunluktaki kayak pisti ile ziyaretçilere farklı kış sporlarını deneyimleme imkânı sunmaktadır. Ayrıca Ankara gibi büyük pazarlara yakın olması da merkezi, turizm açısından avantajlı konuma getirmektedir. Bu özelliği, Ilgaz Dağı'nın güçlü yönleri arasında sayılabilmektedir. Ilgaz Dağı, Ankara'ya en yakın kayak sporu merkezi konumunda olduğu için bu potansiyelin sadece kayak turizmi ile sınırlandırılmaması, dağın sahip olduğu flora ve faunanın da kullanılarak kış turizmi merkezi olarak planlanması gerekmektedir.

Ilgaz Dağı Millî Parkı'nda yer alan Arpasekisi Yaylası'nda birçok endemik bitki türü bulunmaktadır. Kozançal Tepesi ve Karakeçilik Tepesi'nden Millî Park'ta bulunan eşsiz güzellikteki Uludağ Göknar'ı ormanları izlenebilmektedir. Bu nedenle Ilgaz Dağı, ziyaretçilerin botanik gezileri, dağ ve doğa yürüyüşleri, dağ tırmanışı, koşu, böcek ve hayvanları inceleme, bisiklet turları, piknik gibi rekreasyonel aktiviteler için yüksek potansiyele sahiptir. Dağın sahip olduğu bu unsurlar, kış ve ilkbahar aylarındaki muhtemel ziyaretçi sayısını yükseltecek bir potansiyel oluşturmaktadır.

Kış mevsiminde yapılan kar, kış ve buz festivallerinin Ilgaz Dağı'nda yapılması için alt ve üst yapı eksiklikleri giderilmelidir. Ayrıca Ilgaz Dağı, ağırlıklı olarak sonbahar ve kış aylarında gerçekleştirilen kongre turizmi için de uygun bir destinasyon hâline getirilebilir. Bu doğrultuda mevcutta bulunan kongre merkezlerinin hizmet kalitesinin artırılması, yeni kongre salonu ve merkezlerinin yapılması, yerel seyahat acentelerinin kongre organizasyonunda uzmanlaşması, uluslararası kongre organizatörleri ile iş birliği yapılması, nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi, kongre merkezlerine yakın yerlerdeki konaklama işletmelerinin fiziki şartlarının ve insan kaynağının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenlerle, Kastamonu doğa turizmi için hayata geçirilen gelişme (master) planı, aynı şekilde Ilgaz Dağı'nın kış turizmi potansiyelini en verimli şekilde kullanabilmek amacıyla da hazırlanmalıdır.

Küre Dağları, Kastamonu'nun kış turizminin bir diğer önemli merkezi olma potansiyeline sahip bölgesidir. Yüksek yaylaları, eşsiz flora ve faunası ile bölge, kış turizminde önemli bir cazibe merkezi olabilecek konumdadır. Bu bölgede yer alan Araç ilçesi, son yıllarda Kastamonu Üniversitesinin desteği ile Yayla Kış Festivalleri organize ederek ilçenin kış turizmi potansiyelini ön plana çıkarmaya çalışmaktadır. Ağlı ilçesinde düzenlenen "Kayık Yarışları" da kış turizmini geliştirmeye yönelik etkinlikler arasında sayılabilir. Önümüzdeki dönemde de bu etkinliklerin artırılarak bölgenin sahip olduğu kış turizmi potansiyelinin geliştirilmesi gerekmektedir.

17. İl Çapında Turizm Farkındalığını Artırma

Kastamonu'da turizmin gelişiminin ivme kazanması ve yeni bir destinasyon markası oluşturulabilmesi için yerel halkın çekincelerinin ve ön yargılarının azaltılması ve kazanımlara vurgu yapılarak turizme sempati duymalarının sağlanması birinci öncelik olmalıdır. Bu kapsamda Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi tarafından geliştirilen iki proje bulunmaktadır. Projelerde yerel halkın turizm bilincinin artırılması ve ev pansiyonculuğuna yönelik farkındalıklarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra bir diğer projede, Kastamonu kırsalındaki tarlalarda lavanta yetiştiriciliğini teşvik ederek bu alanların turizme kazandırılması hedeflenmektedir. Nihayetinde bu projelerin temelini, yerel halkın turizmin tüm süreçlerine ve kazanımlarına dâhil edilmesi oluşturmaktadır. Bu tür projelerin sayısı artırılmalı ve proje çıktıları tüm paydaşların katılımıyla yaygınlaştırılmalıdır.

Yerel halkın iş birliği, desteği ve katılımı olmadan sürdürülebilir turizm gelişimi başarısından söz edilemez. Bu nedenle gelen ziyaretçilerle doğrudan ve dolaylı olarak etkileşim hâlinde olan yerel halk önemli bir paydaş olduğundan, verilen eğitimler tek seferle sınırlandırılmamalı, sürekliliği sağlanmalıdır. Ayrıca mevcut turizm işletmelerinde çalışan bireylere hizmet içi eğitimler verilmeli ve belirli aralıklarla tekrar edilmelidir. Eğitimlerin düzenlenmesi ve turizm farkındalığının artırılması için İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Sivil Toplum Kuruluşları gibi tüm turizm paydaşları ile birlikte hareket edilmelidir.

Yapılan çalışmalarla cazip bir destinasyon hâline dönüştürülmesi planlanan Kastamonu'da sürdürülebilir turizm uygulamaları kapsamında, yerel halkın turizm planlama ve geliştirilme sürecine aktif katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda, yerel halkın turizm bilincinin artırılması, yabancı ziyaretçiye ve turizm gelişimine olumlu bir bakış açısı geliştirmesi, daha da önemlisi girişimcilik bilincinin artırılarak turizm gelişiminde aktif rol alması için projeler geliştirilmelidir. Bu kapsamda Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi bünyesinde gerçekleştirilen AB projesi ile Kastamonu, Norveç, İspanya ve İtalya'da tabiat turizmi yüksek bölgelerde yaşayan yerel halkın evlerini ya da atıl durumdaki konaklarını, konaklama hizmeti sunabilecek küçük işletmelere dönüştürmeleri ve turizme kazandırabilmeleri amacıyla eğitimler verilecektir. Bu dört ülkede hayata geçirilen başarılı uygulamaların, örnek alınarak yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Proje kapsamında Kastamonu'nun farklı ilçelerinde, bu alanda yatırım yapmak isteyen katılımcılara ev pansiyonculuğu, yerel girişimcilik ve sektöre özgü konularda eğitimler düzenlenerek yerel halkın turizm bilinci artırılacak ve aktif katılımları teşvik edilecektir. Proje çıktılarının yaygınlaştırılabilmesi ve uygulama sahasının artırılabilmesi için Valilik, Belediye ve Kuzka gibi kurumların oluşturacağı kaynaklar ile Kastamonu genelinde ev pansiyonculuğu, kırsal turizm ve glamping gibi alanlarda örnek uygulamalar hayata geçirilmelidir.

18. Türkiye'nin En Güçlü Karavan Merkezi Olma

Merkezi Kastamonu'da bulunan Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'nın (KUZKA) kamp, karavan ve glamping üzerine hazırladığı raporda belirtildiği üzere, dünya genelinde etkili olan ve birçok alanda tüketici davranışlarının değişmesini tetikleyen Covid-19 salgınının kamping tesislerine olan talebi olumlu yönde etkilediği görülmüştür. İnsanların paket tur kapsamında büyük ve yoğunluğun fazla olduğu otellerde tatilini geçirmek yerine, daha sakin, ziyaretçi sayısının nispeten az olduğu, tabiat ile iç içe, ormanlık alanlarda doğal yaşamı deneyimlemek amacıyla kişisel karavanları ya da çadırlarını kullanarak seyahat etme eğilimi gösterdikleri görülmektedir. Kastamonu, doğal kaynakları ile özellikle kamp, karavan ve glamping gibi turizm türlerinde fark yaratabilecek bir destinasyondur.

Salgın ile birlikte, 2020 yılında il genelinde potansiyel karavan kamp ve karavan park alanlarının tespiti için çalışma yapılmış, 5 karavan kamp alanı ve 3 karavan park alanı olmak üzere toplam 8 potansiyel karavan alanı değerlendirilmiştir. Bu alanlar şunlardır:

- Yeşilyuva Tabiat Parkı
- Özlüce Köyü Plajı
- Azdavay Suğla Yaylası
- Horma Kanyonu Girişi
- Küre Dağları Millî Parkı Pınarbaşı Ziyaretçi Merkezi
- Kızılcasu Kamp Alanı
- Cide Ramazan Çalın Sosyal Tesisleri
- Cide Limanı

Ön tespitleri yapılan potansiyel karavan alanları başta olmak üzere, 2022 yılında Kastamonu destinasyonu genelinde 3 farklı noktada karavan alanı oluşturulmasına yönelik projelendirme yapılmıştır ve 2023 yılında alanların oluşturulması hedeflenmektedir:

- Azdavay Suğla Yaylası (Karavan Kamp Alanı)
- Horma Kanyonu Yolu (Karavan Park Alanı)
- Doğa Kültür Köyü (Karavan Park Alanı)

Dünyada ve Avrupa'da önemli bir turizm türü olan karavan turizmi, ülkemizde henüz gelişme aşamasındadır. Birçok yönüyle eş zamanlı gelişim gösterme zarureti bulunan bu turizm türünde karavan alanları tarafında, ülke genelinde uluslararası kriterler ışığında planlanarak hayata geçirilmiş nitelikli karavan kamp ve karavan park alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte mevcut karavan sayısı ve olgun olmayan talep dikkate alınarak, Kastamonu destinasyonu için kısa vadede oluşturulması gereken karavan kamp alanı ve karavan park alanı sayılarında erozyona dikkat edilmesi ve kademeli bir büyümenin tercih edilmesi önem arz etmektedir.

Kastamonu destinasyonunda 2021 yılında yapılan Potansiyel Kamp Alanları Tespit Çalışması ile seçilmiş pilot alanlarda kampçılık faaliyetlerine uygunluk değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, Küre Dağları Millî Parkı çevresinde yaklaşık 275 km²'lik alan değerlendirilmiş olup; çalışma alanının yüzde 12'si kamp için uygundur. Tespit edilen en büyük alan 20.000 m²'den büyüktür. Söz konusu alanda, 36 adet potansiyel kamp alanı belirlenmiştir.

Doğa temelli turizm faaliyetlerinde her ne kadar artış görünse de tüketici profili ve hedef destinasyondan asgari beklentilerde değişimler hissedilmektedir. Bu noktada, karavan turizmi ile aynı segmentte konumlanan kampçılık (basit çadırılı kampçılık) faaliyetleri, talep yönüyle farklılaşmaya başlamıştır. Talebin orta-üst gelir grubundaki çocuklu ailelerin ağırlıkta olduğu karavan turizminin aksine, basit çadırılı kampçılık faaliyetlerine ilgi duyan profil ayrılmaktadır. Bu noktada, karavan turizmi ile benzeşen kampçılık faaliyeti, lüks çadırılı kamp olarak tanımlanabilen glamping tesislerinde yapılan konaklamalardır. Kastamonu destinasyonunda, glamping tesislerine ev sahipliği yapabilecek, doğa ile iç içe alternatif lokasyonlar bulunmaktadır. Destinasyon genelinde Abana ilçesinde 1, Pınarbaşı ilçesinde 1, Tosya Dipsiz Göl Tabiat Parkı'nda 1 olmak üzere 3 yeni glamping tesisi yatırımı hayata geçirilmiştir.

Bu kapsamda kamp, karavan ve glamping turizmi türleri özelinde yukarıda belirlenen alanlar kullanarak, Kastamonu'ya gelen ziyaretçilerin hem Kastamonu'nun eşsiz tabiatı, doğayı ve dağları ziyaret etme ve deneyimleme fırsatı bulmaları hem de Kastamonu'nun sahip olduğu Karadeniz Bölgesi'nin en uzun sahilini görmeleri sağlanabilecektir. Diğer bir ifadeyle, kamp, karavan ve glamping turizminin geliştirilmesinde kentin sahip olduğu dağ, doğa ve deniz potansiyeli birlikte değerlendirilmeli ve kente gelen ziyaretçilerin bu turistik değerleri bir arada deneyimlemeleri sağlanmalıdır. Bu kapsamda hazırlanan karavan park alanları ile glamping alanlarının daha etkili kullanılabilmesi ve Kastamonu'nun Türkiye'nin en güçlü karavan merkezi olması amacıyla tüm paydaşların ortak katkısıyla bir Karavan Master Planı geliştirilmelidir.

19. Daday Destinasyonunu Örnek Biçimde Yeniden Konumlama

Kastamonu'nun Daday ilçesinin, mevcut ve potansiyel turistlerinin zihinlerinde atlı turizm ile konumlandığı bilinmektedir. Diğer bir ifadeyle Daday ilçesine turizm açısından bakıldığında atlı turizm faaliyetlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu kapsamda destinasyona çeşitli at çiftlikleri kurulmuştur ve bu çiftliklerle destinasyonun marka değeri artırılmaya çalışılmıştır. Destinasyon, turistlerin zihninde farklı şekilde konumlandırılmış ve rakiplerine göre kısmen avantaj elde etmiştir.

Ancak Daday destinasyonunun turizmden daha fazla pay alması amacıyla gerek destinasyon gerekse de Kastamonu'nun diğer ilçeleri için örnek teşkil edebilecek şekilde yeniden konumlandırılmasına ve buna uygun, iyi stratejilerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda, ilçenin turizm amaçlı, mevcut kullanım alanlarının bir adım ötesine geçilerek, farklı turizm türlerinin atlı turizm ile entegre edilip Daday destinasyonunun yeniden konumlandırılması sağlanabilir. Farklı turizm ürünleri geliştirilerek destinasyonda yeni turizm kullanım alanları belirlenebilir.

Yeniden konumlandırma stratejilerinden biri olan imaj değişikliği yapmak, yine Daday destinasyonu için faydalı olacaktır. Ancak bunun için Daday'ın mevcut ve potansiyel tüketicilerinin istek ve ihtiyaçları belirlenmeli, hedef pazardaki değişimler ve hedef tüketicilerin profillerinde herhangi bir farklılığın olup olmadığı dikkatli bir şekilde araştırılmalıdır.

At çiftliklerinin geleneksel yapıdan sağlıklı yaşam konseptine dönüşümü sağlanarak ulusal düzeyde tanınırlık kazandırılması gerekmektedir. Çünkü Daday destinasyonu sahip olduğu zengin doğal güzellikleri ile sağlık turizmi ve agroturizm türlerine oldukça uygundur. Özellikle Daday'da Ballıdağ mevkinde yer alan, ormanlık bir alana inşa edilmiş Ballıdağ Sanatoryumu, 1954 yılında Türkiye'nin en büyük ikinci göğüs hastalıkları hastanesi olarak yapılmış, ancak daha sonra kapatılmış ve yıllardır atıl kalmıştır. Bu binanın yerine güncel bir proje ile Daday Ballıdağ Yaşlılar Oteli ve Sağlık Merkezi'nin (Geriatric Merkezi) temeli atılmıştır.

Ayrıca İksir Resort Town'da permakültür (sürdürülebilir tarım) uygulamaları kapsamında yumurta kabuğu kullanılarak bitki yetiştirme, komposto yapma gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Deneyimsel agroturizm uygulamalarının artırılması için bu gibi yöreye özgü ürünlerin yetiştirildiği etkinlikler, projeler kapsamında çeşitlendirilmelidir. Ayrıca turistlere yönelik tımar gibi at bakım işlerini yapma, inek sağma, yumurta toplama gibi aktiviteler planlanarak yöreye özgü otantik deneyimler yaşamları sağlanabilir.

Ayrıca destinasyon çevresindeki mağara, göl, yaban hayatı, flora-fauna gibi doğal alanları da içeren cazip ürün paketleri oluşturulabilir. Daday destinasyonuna gelen bir ziyaretçinin sadece atlı terapi ya da agroturizm faaliyetleri ile sınırlı kalmayan bunun yanı sıra doğal güzellikleri ve yaban hayatı da içine alan, yeni ve farklı bir deneyim yaşamlarını sağlayan tur paketleri geliştirilmelidir. Böylece Daday, gelen ziyaretçilere farklı turizm türlerini bir arada sunan, zengin bir destinasyon kimliğine kavuşabilecektir.

Bunlara ek olarak, Daday destinasyonunda atın iyileştirici etkisinden yararlanılarak uygulanan, alternatif bir tedavi yöntemi olan hipoterapi (atlı terapi) hizmeti sunan bir Atlı Terapi Merkezi bulunmaktadır. Bu kapsamda Daday ilçesinde hâlihazırda faaliyet gösteren, diğer atlı turizm merkezleri de gerekli iyileştirmeler yapılarak hipoterapi merkezlerine dönüştürülebilir. Böylece Daday, sadece atlı turizm üzerine yoğunlaşmadan atlı terapi, sağlık ve agroturizm türlerinin gelen ziyaretçilere bir arada sunulduğu bir destinasyona dönüştürülebilir. Destinasyonun tüketicilerin zihninde tekrar konumlandırılması için atlı terapi, sağlık ve agroturizm türlerini yansıtan, yeni bir destinasyon logosunun tasarlanmasına, tanıtım faaliyetlerinin bu kapsamda geliştirilmesine ve Turizm Eylem Planları'nın hazırlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda hayata geçirilen Daday ilçesinin yeniden konumlandırılma projesi, diğer bölgelerde yer alan özellikle çiftlik destinasyonlarına da örnek olacaktır.

Atlı turizm ile tarım turizmi, kolaylıkla entegre edilebilir. Birkaç saatlik tarım uygulama alanlarına ve benzer organik ürünler üreten yiyecek-içecek işletmelerine at ile gitmek, ziyaretçilerin farklı deneyimler yaşamasını sağlayacaktır. Ayrıca dileyen ziyaretçiler için atların da içinde yer alacağı, kısa film çekimlerinin gerçekleştirilebileceği organizasyonlar planlanmalıdır. Bu nedenle Daday ilçesinde

atlı turizm ile diğer turizm uygulamaları bir arada değerlendirilerek bütünlük faaliyetler planlanmalıdır.

20. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünlük Yaklaşımı Benimseme

2018 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Ana Planı'nda, ulusal tanıtım ve pazarlamada markalaşmayı sağlamanın yanı sıra destinasyon özelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek yapıların oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ortaya konan ulusal hedeflere uygun biçimde, potansiyel ulusal turizm olanaklarını belirleyerek, ulusal çapta tanıtım ve pazarlama etkinliklerini yerine getirmek için 2019 yılında Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı (TGA) faaliyete geçmiştir. 2021 yılı itibarıyla da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) eş güdümünde, ulusal ve uluslararası alanda destinasyonların daha etkin tanıtımını destekleyecek İl Tanıtım ve Geliştirme Programı başlatılmış ve bu kapsamda iller bazında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) oluşturulmuştur. Böylece kurulan İTGK'ların ulusal eylem planı çerçevesinde ortaya konan ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda, ilin turizm tanıtım ve geliştirme etkinliklerini belirlemesi ve bunları koordine etmesi, bir anlamda il sınırlarını kapsayan Destinasyon Yönetim Örgütü olarak çalışması beklenmektedir.

Destinasyon Yönetim Örgütlerinin (DYÖ) temel fonksiyonu, destinasyonun özellikle tanıtım ve geliştirme politikalarını belirlemek ve bu politikaları yerel paydaşlarla koordine ederek yürütmektir. Valiliklerin ve özellikle Valilik altında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin öncülüğünde oluşturulan İTGK'ların, DYÖ'lerin uluslararası yapılanmasına uygun şekilde, geniş bir paydaş katılımıyla yönetilmesi gerekmektedir. Bu paydaşlar; destinasyondaki yerel yönetimler, turizm işletmeleri (seyahat acenteleri, konaklama, gastronomi ve rekreasyon işletmeleri vb.) ticari birlikler, meslek odaları, Bölgesel Kalkınma Ajansı ve uluslararası projelerde rol de alabilecek sivil toplum örgütleri, kongre ve bilimsel etkinliklerde rol alan üniversiteler, spor kulüpleri vb. gibi ilde farklı faaliyet alanlarında etkinlikler yürüten yapılar olabilmektedir.

Kastamonu İTGK, tanıtımda DYÖ sorumluluğu ile hareket ederek, Turizm Ana Planı'na uygun ve TGA tarafından ulusal hedeflere uyumlu biçimde ortaya konan *Kastamonu Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'ndaki başlıkları yerine getirme ve ilin etkili tanıtımını yapma görevini üstlenmektedir. İl bazında birçok kurum ve kuruluş, bir taraftan bağımsız biçimde kendi tanıtımlarını yaparken, diğer taraftan da ilin tanıtımına da önemli destek verebilmektedir. Bu noktada, bir destinasyonun tanıtımında rol alan ulusal ve özellikle uluslararası ilişkilerde güçlü ağlara sahip paydaşların eş güdüm içinde hareket edebilmeleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda Kurul, il tanıtımında rol alabilecek, ilde ticaret, eğitim, çevre, bilim, spor, sağlık, kültür ve sanat gibi farklı alanlarda etkinlik yürüten sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimin, akademinin, turizm işletmelerinin, il idari birimlerinin ve spor kulüpleri gibi kendi faaliyet alanında ulusal ve uluslararası temasları olan ve tanıtımda rol alabilen paydaşların tanıtım çabalarını bütünlük bir plan dâhilinde ele almalıdır. Kurul, her bir paydaşın il tanıtımında etkili rol alabileceği alanları belirlemeli, etki alanları içinde sorumluluklarını paylaşmalı ve bu sayede her bir paydaşın tanıtımdaki rollerinin belirlenen ortak hedef doğrultusunda şekillenmesini sağlayarak bütüncül bir politika benimsemelidir.

DYÖ sorumluluğunda hareket eden Kurul, ildeki turizm potansiyelini ve mevcut kaynakları düşünerek ortaya koyduğu markalaşma hedefi yolunda, destinasyonun tanıtım sloganı, imajı ve marka konumu hedefini, farklı paydaşların eş güdümlü çabaları ile ortak hedefe yöneltmeli ve bu sayede daha hızlı ve etkili sonuç almayı sağlamalıdır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul